

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

“...ยาเสพติดนี้มันก่อให้เกิดความเดือดร้อนหลายอย่าง โดยที่ไม่ได้ตั้งใจ ทั้งข้าราชการตำรวจ ทหาร หรือโรงพยาบาลของรัฐและของเอกชนต่าง ๆ เดือดร้อนหมดและสิ้นเปลือง คนทั่วไปก็สิ้นเปลือง แทนที่จะมีเงินทอง มีทุนมาสร้างบ้านเมืองให้สบายให้เจริญ มัวแต่ต้องมาปราบปรามยาเสพติด นับแต่ต้อง มาเสียค่าดูแลและรักษาทั้งผู้เสพยา ผู้เป็นคนเดือดร้อนอย่างนี้เสียเงินและเสียชื่อเสียง...”พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา วันพุธที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2545

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ท่านทรงเป็นห่วงพสกนิกรชาวไทย เพราะปัญหา ยาเสพติด ปัญหา ยาเสพติด นับวัน จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ปัญหานี้ก่อให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ ทั้งผู้เสพ ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และโลกโดยส่วนรวมมากมายมหาศาล และมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวต่อเนื่องตามสภาพความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจและสังคม แล้วยังพบอีกว่า ด้านกลุ่มผู้เสพยา มีการแพร่ระบาดขยายฐานจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ผู้ขับรถยนต์และเกษตรกร ไปสู่กลุ่มผู้ว่างงานและกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ประเทศ ต้องสูญเสียพลเมืองและเยาวชนไปเป็นจำนวนมากเพราะยาเสพติดทำลายทั้งสุขภาพและอนาคต ตลอด จนถึงขั้นการสูญเสียชีวิตของตนอย่างน่าเสียดาย อนึ่งปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่บั่นทอนเสถียรภาพ ของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ อันเป็นผลให้ประเทศต้องสูญเสียปัจจัย การผลิตในส่วนที่เป็นกำลังทางด้านบุคคลและกำลังทรัพย์เป็นจำนวนมาก รวมทั้งก่อให้เกิดอาชญากรรม ตลอดจนทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมและประเทศชาติ และในปัจจุบันยาเสพติดยังคงทะลักเข้าสู่ ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

รัฐบาลได้ยกระดับปัญหา ยาเสพติด ซึ่งจัดอยู่ในปัญหา ด้านความมั่นคงที่ต้องได้รับการแก้ไขใน ระดับสำคัญเร่งด่วน ซึ่งถูกบรรจุอยู่ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อย การป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการพัฒนาประเทศ แนวทางการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย การดำเนินการต่อปัญหา ยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2563-2565 คือ

ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันดีขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 0 คือดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมเป็นประเด็นปัญหาภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่

- 1) การรักษาความสงบภายในประเทศ
- 2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง
- 3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
- 4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ
- 5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นประเด็นปัญหาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่ และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นใหม่ ส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง และราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 : 3) ประกอบกับรัฐบาลได้กำหนดกลยุทธในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา โดยการจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาเป็นเป้าหมายหลักกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายเร่งด่วนเป็นแนวทางให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและนักศึกษาตระหนักถึงภัยของยาเสพติด และกระตุ้นปลูกจิตสำนึกในการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ปฏิรูปหลักสูตร และระบบการเรียนการสอนให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมคุณธรรม สร้างทักษะชีวิต สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน ได้จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในโรงเรียนปรับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้สะอาดเป็นระเบียบปราศจากมุมอับ ประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสถานศึกษาอย่างจริงจัง (Chindathong, 2012: 15)

อีกทั้งรัฐบาลยังได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งเตรียมความพร้อม

และวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น และสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ และเป็นธรรมรวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐาน ซึ่งในการดำรงชีวิต และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2555: 2)

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดนโยบายมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไป เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงได้กำหนดนโยบายให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงาน และ สถานศึกษาดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โดยผู้บริหารทุกระดับนำ นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติจัดทำแผนปฏิบัติการ ครอบคลุมทุก กลุ่มเป้าหมายและการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ให้ความสำคัญ และมีจิตสำนึกร่วมกันที่จะปกป้องคุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ความร่วมมือและร่วมแรงร่วมใจจัดกิจกรรม ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุน จัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เช่น กิจกรรม TO BE NUMBER ONE กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ค่ายคุณธรรม กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารีป้องกัน ยาเสพติด กิจกรรมกีฬาป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมการรวมกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา ทั้งในส่วนของชมรม และสถานักเรียน จัดการเรียนการสอนให้ความรู้เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติด และอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนให้ทั่วถึง โดยสร้างเครือข่ายแกนนำทุกระดับใน สถานศึกษา และจัดระบบการดำเนินงานยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอด ยาเสพติดและอบายมุขคือ มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ ภายใต้กลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ต้อง มีแผนงานต้องมีระบบข้อมูล ต้องมีเครือข่าย ไม่ปกปิดข้อมูลและไม่ปล่อยอก เพื่อให้มีคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ คือ พฤติกรรมห่างไกลยาเสพติดของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่นำไปสู่ มโนสำนึก รู้ผิดชอบชั่วดี มีวิถีปฏิบัติอันดีงามในชีวิตจริง และมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง และยึดถือปฏิบัติในวิถีชีวิต (คู่มือการประเมินสถานศึกษา สีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข, 2559: 3)

จากสถานการณ์ในปัจจุบันพบว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างกว้างขวาง และรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดความสูญเสียกับประเทศชาติหลายด้านด้วยกัน ทั้งด้านกำลังคน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมืองการปกครองรัฐบาลได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้มีการกำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อจะลดการระบาดและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้กลยุทธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหากับการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศ รวมทั้งใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเฉียบขาดกับผู้ที่กระทำความผิด ในการค้ายาเสพติดและผู้เสพยาเสพติด เป็นต้น และจากการประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด พบว่า ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอย่างมากในประเทศไทยได้แก่ เฮโรอีน และยาบ้า (แอมเฟตามีน) พื้นที่ที่มีปัญหาเฮโรอีนรุนแรง ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ส่วนการแพร่ระบาดของยาบ้ามีมากในภาคกลาง โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและจากการรวบรวมสถิติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า มีนักเรียน นักศึกษา สมัครใจเข้ารับการรักษา มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2535-2543 การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและคาดว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากการสำรวจเพื่อประมาณการจำนวนนักเรียน นักศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จนถึงระดับปริญญาตรี ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ พบว่า จากนักเรียนนักศึกษาจำนวน 5,365,942 คน ทั่วประเทศมีนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถึง 663,290 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.40 (สุปรานี พลแสง, 2550) โดยเดือนพฤษภาคม สามารถจับกุมได้ 69 คดี ผู้ต้องหา 109 คน ปริมาณของกลางที่ยึดได้เป็นยาบ้า 2,782,293 เม็ดกัญชา 751 กิโลกรัม ยาไอซ์ 66.60 กิโลกรัม โคเคน 7,180 กรัม ยาแก้ไอ 7,180 ขวดเอ็กซ์ตาซี 1,140 เม็ด อิรีมินไฟว์ 108 เม็ด ยาแก้หวัดต่างๆ 200,000 เม็ด เฮโรอีน 0.4 กรัม พืชกระท่อม 52 กิโลกรัม และพื้นที่ที่ระบาดมากที่สุด ยังคงเป็นกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล วัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมักเกิดจากหลาย ๆ สาเหตุมีทั้งเกิดจากตัวนักเรียนเอง เช่น ความอยากรู้อยากลอง ชอบเลียนแบบเอาอย่างเพื่อน หรือมีความผิดหวังสูง กลุ้มใจ เสียใจ ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ และเกิดจากสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะที่อยู่อาศัย ฐานะเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะสาเหตุมาจากครอบครัวที่ขัดแย้งทางอารมณ์สูงระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น ตลอดจนการขาดการเหลียวแล เอาใจใส่ ขาดความรัก ความอบอุ่น นอกจากนี้สถาบันการศึกษาเองที่วัยรุ่นมาชุมนุมกันวันละหลาย ๆ ชั่วโมง จะทำให้ได้รับคำ

บอกเล่าเรื่องราวของยาเสพติดจากเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน อาจเกิดพฤติกรรมทำร้ายให้มาลองเพื่อให้เกิดความคึกคะนอง กลายเป็นพฤติกรรมรวมกลุ่มที่ผิด ๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหายาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และปัจจุบันพบว่ามีแหล่งขายยาเสพติดอยู่ในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษานั้นเอง (วินัดดา ปิยะศิลป์, 2539 :165) นอกจากนี้ผลการวิจัยเชิงสำรวจของเอแบค เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน ในปี 2550 พบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีโอกาส ความเป็นไปได้ ในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด 5 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กลุ่มที่มี วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตยอมรับการใช้ยาเสพติด กลุ่มที่ใช้ชีวิตหรือเวลาในทางที่ไม่ควร อาทิ หนีเรียน มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ติดเกม เสพสื่อลามก กลุ่มที่มีความเอนเอียงต่อพฤติกรรมแข่งรถซิ่ง และกลุ่ม ที่มีปัญหาครอบครัว ซึ่งนับว่าเป็นความล้มเหลวทางการศึกษาส่วนหนึ่งในสังคมปัจจุบัน (สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2552: 25) จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบถึงสภาพ ปัญหายาเสพติดที่มีต่อสังคมไทยและในอนาคต ถ้าหากทุกภาคส่วนไม่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานหลักที่ในการจัดการศึกษาของชาติจึงได้ดำเนินงาน โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2541 ถึงปัจจุบัน โดยบูรณาการประสานแผนงานกับทุกภาคส่วนและระดมทรัพยากรจากทุกหน่วยงานใน การจัดทำองค์ความรู้และประสานงานเป็นกลไกขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา อีกทั้งการพัฒนาเยาวชนให้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ห่างไกลจากยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร เกมออนไลน์การพนัน และการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับ ถือเป็นกลยุทธ์ ที่สำคัญ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานโครงการ สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดในสถานศึกษาและปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษา ผลการประเมิน ในระดับพอใจ กลุ่มผู้ค้ายา เสพติดยังมีความพยายามเข้าถึงกลุ่มเยาวชนโดยการพัฒนาสูตρυยาเสพติด ประกอบด้วย ส่วนผสมให้มีรูปร ส กลิ่น สีเพื่อให้เยาวชนอยากลอง จำหน่ายตามสถานบริการ สถานบันเทิงและแหล่งมั่วสุมเพิ่ม มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ปกครองจึงต้องเฝ้าระวัง ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ที่จะดำเนินการ ป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข มีความเข้มแข็ง ต่อเนื่องอย่างยั่งยืนตลอดไป (คู่มือการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข, 2559: 1)

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีเขตพื้นที่บริการ 6 จากสภาพของ ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นชุมชนหนาแน่น มีความหลากหลาย ทั้งด้าน

อาชีพซึ่งส่วนเป็นชุมชนแห่งเกษตรกรรมผสมกับการค้าขาย ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาอบรมดูแลบุตรหลานของตนเอง โดยได้ฝากบุตรหลานไว้กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ใช้วิธีการดูแลส่งเงินให้บุตรหลานใช้โดยไม่มีขีดจำกัด ซึ่งบางท่านยังตามยุคสมัยของบุตรหลานไม่ทัน บางครอบครัวบุตรหลาน ติดโทรศัพท์ ติดเกม ติดเพื่อน และติดยาเสพติด ทำให้ขาดโรงเรียน เรียนไม่ทัน จนในที่สุด ไม่ยอมมาโรงเรียน บางครอบครัวบุตรหลานขาดความอบอุ่น การอบรมชี้แนะทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องถูกทาง หันไปคบเพื่อน ทำให้การติดยาเริ่มรุนแรงขึ้นในเขตชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้การระบาดของยาเสพติดเริ่มเข้ามาระบาดในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , 2562 :15)

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในการต่อต้านยาเสพติด โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ จึงได้ดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นมาโดยใช้แนวคิดและหลักการ 4 ประสาน 2 คำ คือ ผู้บริหาร ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน ผู้นำปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เป็นการเฝ้าระวังปัญหาไม่ให้เกิดกับนักเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองไว้วางใจในมาตรการของโรงเรียน เพื่อประกันความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินของนักเรียนทุกคนและชุมชนให้มีความเข้มแข็งและห่างไกลจากภัยยาเสพติด และเพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการสู่ร่วมกันปฏิบัติ มีการดำเนินงาน 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ เป็นแนวทางการดำเนินงาน เพื่อลดความรุนแรงในการแพร่ระบาดของยาเสพติด การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่ตั้งคัมภ์หวัง (แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่, 2559: 44)

ในการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เป็นไปอย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้สารสนเทศนำไปใช้ในการบริหารงานให้บรรลุตามนโยบายและแผนงาน ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมีการดำเนินโครงการจำนวนมากที่ไม่มีการประเมินโครงการหรือมีการประเมินโครงการ แต่ผลการประเมินไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมินได้ (พงศ์เทพ จิระโร, 2556: 4) การจะทำให้ทราบว่า โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข นี้ ได้มีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การดำเนินการมีอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งการที่จะให้ได้สารสนเทศเหล่านี้ นั้น จึงจำเป็นต้องมีการประเมินโครงการเนื่องจากการประเมินโครงการเป็นกระบวนการในการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อเท็จจริงถูกต้อง และชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณา

ตัดสินใจในการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ เยาวดี ราชชัยกุลวิบูลย์ศรี (2551: 305) กล่าวว่า การประเมินโครงการจะทำให้ได้สารสนเทศที่สำคัญสำหรับช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้สามารถปรับปรุง และได้พัฒนาโครงการได้อย่างเหมาะสมและยังช่วยให้ทราบผลผลิตหรือผลกระทบจากโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553: 87) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการช่วยปรับปรุงโครงการและประเมินความสำเร็จของโครงการและสอดคล้องกับ เซาว์ อินโย (2555: 4) กล่าวว่าถึงการประเมินว่า เป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อช่วยในการตัดสินใจที่ค่าของผลการดำเนินการนั้น ส่วนคำว่าโครงการ หมายถึง ส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงานมีการกำหนดทรัพยากรในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เป็นการประเมินโครงการอย่างมีระบบ (Systematic Evaluation) จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการ ข้อดี ข้อบกพร่องของโครงการแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการ การวางแผน การดำเนินงาน ตลอดจนผลของโครงการซึ่งจะชี้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด อันจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร หน่วยงานนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงโครงการนี้ต่อไป ได้มีนักการศึกษาและนักประเมินได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model ซึ่งเป็นแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 10) มาเรียมนิลพันธุ์ (2553: 31) และประภัศร วงษ์ดีและคณะ(2554: 84) ที่ได้ปรับขยายแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่รู้จักกันในนามของรูปแบบจำลองซีบีพี (CIPP Model) เดิม นั้น มีการประเมิน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การประเมินบริบท : Context Evaluation 2. การประเมินปัจจัยนำเข้า : Input Evaluation 3. การประเมินกระบวนการ : Process Evaluation 4. การประเมินผลผลิต : Product Evaluation และต้องการที่จะแก้ไข ข้อผิดพลาดหรือข้อจำกัดของรูปแบบการประเมินแบบดั้งเดิม จึงได้ปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ใช้ในการตัดสินใจ โดยผู้ประเมินจะมีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ผู้ประเมินอาจเลือกเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง หรือประเมินทั้งหมดก็ได้ แต่ถ้าประเมินทุกด้านก็จะช่วยให้ได้ข่าวสารแบบสะสม นอกจากนั้น การประเมินทางการศึกษาตามรูปแบบนี้ ยังสามารถนำไป ช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินการขั้นตอนต่อไป (สมบุญรณ์ ตันยะ, 2556: 95)

ดังนั้นการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนชุมชนบ้าน
 แวงใหญ่ในครั้งนี้ ผู้ประเมินจึงใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูล
 สารสนเทศที่ครบถ้วน จะได้นำไปพัฒนาโครงการให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การประเมิน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียน
 ชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน
 ประกอบด้วย

- 1.2.1 เพื่อประเมินด้านบริบทการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด
 และอบายมุข
- 1.2.2 เพื่อประเมินด้านปัจจัยในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด
 และอบายมุข
- 1.2.3 เพื่อประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด
 และอบายมุข
- 1.2.4 เพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพ
 ติดและอบายมุข ดังนี้
 - 1.2.4.1 เพื่อประเมินด้านผลกระทบในการดำเนินงาน
 - 1.2.4.2 เพื่อประเมินด้านประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ
 - 1.2.4.3 เพื่อประเมินด้านความยั่งยืนของโครงการ
 - 1.2.4.4 เพื่อประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อโครงการ
- 1.2.5 เพื่อประเมินความพึงพอใจในผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการสถานศึกษา
 สีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข

1.3 ขอบเขตของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชน
 บ้านแวงใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model มีขอบเขตของการประเมินดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาโดยมีกรอบการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ปีการศึกษา 2563 ครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้รูปแบบแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) การประเมิน CIPPIEST Model อ้างอิงใน รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 10) มาเรียม นิลพันธุ์ (2553: 31) และประภัสสร วงษ์ดีและคณะ (2554: 84) ซึ่งประกอบด้วย

1.3.1.1 ประเมินบริบทการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ประกอบด้วย

- 1.3.1.1.1 นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 1.3.1.1.2 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.3.1.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ
- 1.3.1.1.4 ระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ
- 1.3.1.1.5 นโยบายสถานศึกษา
- 1.3.1.1.6 ความสำคัญของโครงการ

1.3.1.2 ประเมินปัจจัยในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่

- 1.3.1.2.1 ครูผู้สอน มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการดำเนินงานโครงการ
- 1.3.1.2.2 ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินโครงการ
- 1.3.1.2.3 อาคารสถานที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ
- 1.3.1.2.4 ระยะเวลา สื่อ อุปกรณ์ เหมาะในการดำเนินงานโครงการ

1.3.1.3 ประเมินกระบวนการ การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่

- 1.3.1.3.1 ประเมินการบริหารโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
- 1.3.1.3.2 ประเมินระบบบริหารโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ได้แก่

- 1) การเตรียมและวางแผนการดำเนินงาน (Plan: P)
- 2) การดำเนินงานตามแผน (Do: D)

3) การนิเทศกำกับติดตาม (Check: C)

4) การประเมินผลและการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ (Act: A)

1.3.1.3.3 ประเมินมาตรฐานตัวชี้วัดและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษา
สีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โดยใช้วงจรคุณภาพ โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ จำนวน 5 มาตรฐาน
16 ตัวบ่งชี้

1.3.1.4 ประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยา
เสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ดังนี้

1.3.1.4.1 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ (Product Evaluation)
แบ่งรายการประเมิน ดังนี้

- 1) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)
- 2) การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation)
- 3) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)
- 4) การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transfer Evaluation)

1.3.1.4.2 ประเมินความพึงพอใจด้านผลลัพธ์ของโครงการ

1.3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ในการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชน
บ้านเวียงใหญ่ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาในการประเมินโครงการดังนี้

1.3.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ที่ใช้ในการประเมินโครงการสถานศึกษา
สีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST
Model ประกอบด้วย

1.3.2.1.1 ครูผู้สอน ที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินงานกิจกรรมโครงการ
สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
จำนวน 24 คน

1.3.2.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้แทน
ผู้ปกครอง 1 คนผู้แทนครู 1 คนผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คนผู้แทน
ศิษย์เก่า 1 คนผู้แทนองค์กรศาสนา 1 รูปหรือ 1 คนผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คนและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นประธาน
1 คน รวมจำนวน 14 คน

1.3.2.1.3 ผู้ปกครองนักเรียน ใช้เกณฑ์ในการเลือกตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน โดยเลือกผู้ปกครองนักเรียน ที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 169 คน

1.3.2.1.4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ใช้เกณฑ์ในการเลือกตัวแทนนักเรียน โดยเน้นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีศักยภาพในการตอบแบบสอบถามสามารถอ่านแบบสอบถามได้ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 186 คน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา	จำนวนประชากร	กลุ่มเป้าหมาย
1	ครูผู้สอน	26	24
2	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	14	14
3	ผู้ปกครองนักเรียน	300	169
4	นักเรียน	360	186
รวม		700	393

1.3.3 ขอบเขตการประเมินด้านระยะเวลา

การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ผู้ประเมินได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการประเมินโครงการ ปีการศึกษา 2563 (วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2564)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาดังนี้

1.4.1 ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.4.2 โรงเรียนได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการและพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจน

1.4.3 โรงเรียนได้ข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดแผนการดำเนินการในทุกองค์ประกอบของโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด

1.4.4 ครูผู้สอนได้นำผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ทั้ง 4 ด้านคือบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและด้านผลลัพธ์ไปปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

1.4.5 โรงเรียนนำผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาโครงการต่อไป

1.4.6 ผู้บริหารใช้ข้อมูลจากผลการประเมินโครงการตามความคิดเห็นของบุคคลที่ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แต่ละกลุ่มสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนดำเนินการโครงการได้อย่างเป็นระบบ

1.4.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของสถานศึกษาในสังกัด

1.4.8 ชุมชนใช้ข้อมูลสารสนเทศในการประเมินโครงการในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินงานโครงการให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

1.4.9 ประโยชน์ต่อวงการวิชาการ โดยโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ได้นำเสนอผลการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ต่อหน่วยงาน สถานศึกษา ผ่านทางช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้โรงเรียน หน่วยงานหรือองค์กร ที่ประสงค์จะนำโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขไปพัฒนา หรือใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ใช้ศัพท์บางคำในความหมายและขอบเขตจำกัด ดังนี้

1.5.1 การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่รวบรวมข้อมูลหรือกระบวนการดำเนินงานเพื่อหาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการข้อบกพร่องหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5.2 โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข หมายถึง การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามแนวทางที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีเป้าหมายให้โรงเรียนปลอดยาเสพติดและปัจจัยเสี่ยงทุกชนิด โดยมีการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

1.5.3 การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมและใช้ในการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข ปีการศึกษา 2563 โดยการรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model มาประยุกต์ใช้ในการประเมินประกอบด้วย

1.5.3.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation : C) หมายถึง การประเมินผลด้านกรนำนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการนโยบายของสถานศึกษา ความสำคัญของโครงการ

1.5.3.2 การประเมินผลปัจจัย (Input Evaluation : I) หมายถึง การประเมินผลด้านความพร้อม ความรู้ความเข้าใจ ด้านความสามารถ ของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับงบประมาณ ระยะเวลา สื่อวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.5.3.3 การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation: P) หมายถึง การประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ระบบบริหารโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้แก่

1.5.3.3.1 การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน (Plan: P)

1.5.3.3.2 การดำเนินงานตามแผน (Do: D)

1.5.3.3.3 ตรวจสอบ นิเทศ กำกับ ติดตาม (Check: C)

1.5.3.3.4 การประเมินผลและการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ (Act: A) ประเมินมาตรฐานตัวชี้วัดและตัวบ่งชี้ จำนวน 5 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้

1.5.3.4 ประเมินผลลัพธ์ (Product Evaluation: P) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการซึ่ง แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1.5.3.4.1 การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการ ประเมินพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดและอบายมุขหลังการดำเนินงานโครงการ

1.5.3.4.2 การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) ได้แก่ การประเมินด้านการตอบสนอง ด้านความรู้ ด้านความสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง

1.5.3.4.3 การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ได้แก่ การประเมินความสามารถในการพึ่งพาตัวเองของโครงการ สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ ในการดำเนินโครงการ การดูแลตรวจสอบและการขยายผล โครงการ

1.5.3.4.4 ด้านการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport Evaluation) ได้แก่ การประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการ

1.5.3.5 มาตรฐานและตัวบ่งชี้ โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งใช้ข้อบ่งชี้ในการบอกสถานภาพและสะท้อนลักษณะดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานโครงการ จำนวน 5 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1.5.3.5.1 มาตรฐานด้านการป้องกันประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

- 1) สถานศึกษาดำเนินการโครงการห้องเรียนสีขาว แผนกวิชาสีขาว
- 2) สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้การสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนหรือดำเนินการให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขโดยการบูรณาการกับกลุ่มสาระต่างๆ

3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติด

1.5.3.5.2 มาตรฐานด้านการค้นหาประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

- 1) สถานศึกษามีข้อมูลนักเรียนรายบุคคล
- 2) สถานศึกษามีการสุ่มตรวจปัสสาวะของนักเรียนนักศึกษาในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด
- 3) สถานศึกษามีการคัดกรองจำแนกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มค้า
- 4) สถานศึกษามีการรายงานการสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด ยาเสพติดให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ

1.5.3.5.3 มาตรฐานด้านการรักษาประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้

1 สถานศึกษามีนโยบายในการบำบัดรักษาและส่งต่อหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่น

2) สถานศึกษามีคลินิกเสมารักษ์ จิตสังคมบำบัดในสถานศึกษา

1.5.3.5.4 มาตรฐานด้านการเฝ้าระวังประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้

1) สถานศึกษามีตู้เสมารักษ์รับเรื่องปัญหายาเสพติดและอบายมุข

2) สถานศึกษามีเครือข่ายด้านการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดและอบายมุข

1.5.3.5.5 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

1) สถานศึกษามีนโยบายและยุทธศาสตร์

2) สถานศึกษามีแผนงานโครงการและกิจกรรม

3) สถานศึกษามีคณะกรรมการดำเนินงานและมีห้องปฏิบัติการ

4) สถานศึกษามีความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

5) สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ หมายถึง หน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุน ลงนามเป็นภาคีเครือข่าย (MOU) และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอแวงใหญ่ เทศบาลตำบลแวงใหญ่ สาธารณสุขตำบลแวงใหญ่ โรงพยาบาลอำเภอแวงใหญ่ โรงเรียนที่เป็นภาคีเครือข่ายในและนอกสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ชุมชน และผู้นำชุมชนทั้งในเขต และนอกเขตบริการ

1.5.5 การประเมินด้านผลลัพธ์ หมายถึง การประเมินผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยการประเมินในเรื่องผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ผลกระทบในการดำเนินงานโครงการ ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ ความยั่งยืนของโครงการ การถ่ายทอดส่งต่อโครงการและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.5.6 ผลกระทบในการดำเนินงานโครงการ หมายถึง การประเมินสิ่งที่ผู้รับประโยชน์จากโครงการ ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมาย ความต้องการจำเป็น

1.5.7 ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ หมายถึง การบรรลุเป้าหมายของโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข และตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครอบคลุม